

Posamezna številka 1 Din mesečno, če se sprejema list v upravi, naročnina 4 Din, na dom in po pošti dostavljena list 5 Din. - Celoletna naročnina je 50 Din, polletna 25 Din, četrtletna 13 Din. Cene inšertatom po dogovoru

PONEDELJSKI SLOVENEK

Uredništvo: Kopitarjeva ul. št. 6/III. Telefon št. 2050 in 2996. — List izhaja vsak ponedeljek

Uprava: Kopitarjeva ulica št. 6 Poštni ček. račun. Ljubljana 15.179. Telefon št. 2992

Po vdoru belih v Madrid

General Franco prodira previdno proti sredini mesta Rdeča vlada proglašča v Valenciji špansko republiko

Lizbona, 8. novembra. c. Havasov dopisnik v Avili poroča, da so nacionalistične čete vdrle v Madridu že do mesta Segovia. Borbe se razvijajo za vsako ulico posebej. Napad nacionalistov na Madrid je bil organiziran kot past, ker se je napad najprej začel od jugovzhoda. Ko so rdeči miličniki zbrali vse svoje oddelke tam, da bi odbili napad, so nacionalisti razvili najhujši pritisk na severovzhodu Madrida, da bi tako prodrli do kaznišnice, v kateri je okoli 30.000 talcev.

Marksiisti so pričakovali, da bodo nacionalistične čete poskušale vdrati v prestolnico najprej z jugozapada. Poveljnik Assenzio pa je izvršil naglo in uspešno obkrožitev in je napadel Madrid najprej s severozapadne strani. Prvi cilj napadalec je bil kompleks poslopj na južni strani reke Mancanarresa, kjer se nahajajo zaporji, v katerih so marksiisti zbrali mnogo talcev in političnih nasprotnikov. Popoldne je bil ta cilj dosežen. Nato so nacionalisti prešli v napad na jugovzhodnem odseku fronte ter zavzeli predmestje Valcas. Tam so tudi pretrgali zadnjo prometno zvezo med Madridom in Valencijo.

Prebivalstvo Madrida, ki se je zavedlo, da bo kmalu osvobojeno marksiistov, je popoldne navahalo na zgradbo, v kateri ima svoje prostore marksiistično glasilo »El Mundo Obrero«. Demonstranti so razdeljali vse stroje in tudi naprave. Marksiistična vlada je še zadnji trenutek skušala zaplesti nacionalno vlado v Burgozu v mednarodne zadeve in je zato poslala nekaj letal označenih z nacionalističnimi kokardami nad Madrid, da bi bombardirala zgradbe inozemskih zastopstev in poslaništev. General Franco pa je bil pravočasno obveščen o tej zli nameri in je službeno obvestil zastopnike prizadetih tujih držav o morebitnem bombardiranju njihovih poslaništev v Madridu. Nacionalistična letala so tudi večeraj spustila na Madrid velike množice letakov, na katerih so bila obvestila za prebivalstvo. Na letakih so bili označeni tudi kraji, kjer bo prebivalstvo kolikor toliko na varnem. Ti kraji bodo bombardirani le, če se bodo vanje zatekli tudi oboje oddelki marksiistične vojske. Kot tak kraj je bil označen tudi mestni okraj med ulico Diego de Legona, trgovca de la Castellana in trgovca de la Ronda. V svojih letakih pravi general Franco, da bodo nacionalisti do skrajnih mej prizanašali bolničarjem in zgradbam tujih poslaništev. Do večera je preko 8000 madridskim prebivalcem uspelo, zateči se na stran nacionalistov.

Po vesteh, ki so prispale sem davi ob petih, so dobili posamezni oddelki nacionalistične vojske ukaz, da Madrida docela ne zavzamejo, nego da se polaste le najvažnejših postojank v neposredni bližini prestolnice, odkoder bodo lahko nadaljevali svoje prodiranje proti centru mesta. Ze večeraj popoldne bi bili morali zavzeti Madrid. Dejansko so proti večeru pričele z napadom. V prvih vrstah je bila atriska pešadija, ki je prodirala v posamezne okraje pod zaščito okrog 100 tankov, blindiranih avtomobilov in motoriziranih metalecev ognja.

Poulični boji

Saint Jean de Luz, 8. nov. c. Stefani poroča iz Madrida, da je bil za vojnega guvernerja od rdeče vlade imenovan bivši vojni minister, general Miajo, ki sedaj vodi borbo za obrambo Madrida pred nacionalisti. Dopisnik te agencije pravi, da se iz krogov generala Franca izve, da bo moral biti Madrid bombardiran, ker se mislijo v njem miličniki zabarikadirati in braniti do konca.

Člasi dopisnik poroča, da se je v predmestjih Madrida borilo nocojšnjo noč 50.000 moč na obeh straneh. Rdeči miličniki s silno naglo gradijo barikade po vseh križiščih in v vseh večjih ulicah. Vse hiše so spremenjene v prave trdnjave, od koder se strelja s strojnimi in brzostrelnimi puškami.

Čliski poslanik je opoldne obiskal rdečega vojnega guvernerja Madrida Miajo. Kot dekan diplomatskega zbora mu je sporočil, da bodo diplomatje ostali v Madridu in naj zato zaščitijo poslopja poslaništev. Čliski diplomat je tudi prosil Miajo, naj se z talci floveško postopa.

Francija in Anglija čakata da priznata Francovo Španijo

Pariz, 8. novembra. AA. Pristojni krogi naglašajo, da zavzetje Madrida po nacionalistih ne bo prisililo francoske vlade, da bi priznala novo vlado, ki je imela doslej svoj sedež v Burgozu. Glede te zadeve, kakor tudi glede cele vrste drugih aktualnih političnih vprašanj je francoska vlada stalno v zvezi z londonsko in zaenkrat še ni bil med njima dosežen nikak skupen sklep glede vseh teh problemov, ker je pač treba še vedno računati s takim razvojem razmer, da bi bile nazadnje in mednarodna intervencija v Španiji vendar potrebna. Vse, kar je moči reči ta trenutek, je to, da sta francoska in angleška vlada neprestano v tesnih stikih, in da bosta vsekakor zavzeli povsem enako stališče glede španskih zadev. Francoski poslanik v Madridu Ervel, ki se skupno z ostalimi člani diplomatskega zbora nahaja v Franciji blizu španske meje, je povelil posle poslaništva v Madridu francoskemu konzulu Nevilleu, bo ostal na svojem mestu tudi v primeru, da nacionalisti končno zavzamejo Madrid. Po tem takem se Madridu kot sedežu kake vlade pripisuje v

Uradna poročila

Sevilla, 8. novembra. AA. Tukajšnja radijska postaja je razglasila tole poročilo o bojih v Madridu:

Cete pod vodstvom generalov Varelle in Sallieketa prodirajo v posamezne okraje Madrida. Večrajšnji nalivi in vihar so zelo zadrževali letala in tanke, pa tudi pešadijo. Kljub temu so se oddelki polkovnika Castejona že večeraj zavzeli Caso del Campo. Nasprotniki so imeli v bitki za to važno strateško točko hude izgube. Castejonovi oddelki so v borbi zaplenili poleg drugih tri nove ruske tanke. Madridska univerza je že osvobojena

Nedelja v Madridu

London, 8. nov. c. Od današnjih nedeljskih listov objavlja samo »Sunday Dispatch« vest, ki jo je dobil naravnost iz Madrida. Njegov dopisnik se je v zgodnjih urah lahko razgovarjal z voditeljem angleškega veleposlanstva v Madridu. Tam mu je rekel, da je na angleško veleposlanstvo doslej pribežalo 200 angleških državljanov. Veleposlanstvo doslej še ni bilo napadeno. Dopisnik pravi dalje, da je bilo v središču Madrida dopoldne sumljivo mirno in tiho. Samo na poštini centrali, ki je nameščena v enem največjih madridskih nebotičnikov, se je videlo, kako streljajo s topovi in s strehe ter utrdb poslopja. Madridska radijska postaja še zmeraj deluje in je sedaj v nedeljo oddajala glasbo, kakor običajno v vsaki nedeljski oddaji.

Pariz, 8. nov. c. Havasov dopisnik poroča iz Madrida danes opoldne, da se sliši v središču mesta močno streljanje topov v predmestju Madrida, od koder strelja rdeče topništvo na nacionalistične postojanke pri Legone.

Dopoldne je zasijalo sonce nad Madrid in skoraj vsi prebivalci so bili na ulicah, da ujamejo sonce zadnjega lepega jesenskega dne. Okoli polne so bile ulice v središču polne prebivalstva, ki se je sprehajalo, nad mestom pa se je tedaj pojavila močna eskadrila rdečih letal, ki so letela na fronto. Nad središču mesta so letali izvršili še nekaj drznih akrobacij.

Po mestnih ulicah korakajo oddelki miličnikov na fronto proti Carabancelu. Vsi so bili zelo siromašno oboje, posebno mnogo pa je bilo med njimi zidarskih delavcev, ki so za orožje nosili s seboj cepine in slinčo. Ob 13 se je zopet pojavila močna eskadrila rdečih letal nad središčem mesta in nato spremljala oddelke miličnikov na fronto.

Parizu povsem enak pomen, kakor Sevillji, Burgozu ali San Sebastianu. Tudi francoski konzul v Valenciji bo tam še nadalje zastopal francoske interese, ne glede na to, ali se bo tam instalirala vlada Larga Caballera ali ne.

London, 8. novembra. AA. »Sunday Dispatch« je izšel danes v posebni izdaji, v kateri pravi, da je redakcija lista uspešno, dobili telefonsko zvezo z britanskim odpravnikom poslov v Madridu. Odpravnik poslov je uredništvu sporočil, da so v poslaništvu vsi živi in zdravi. Osebe poslaništva se podaja od časa do časa na streho zgradbe in skuša dognati razvoj operacij na bojišču, ki ga je pa le zelo težko zasledovati v temi. Vendar je bilo po mestu vse mirno. Davi je zavladala v mestu neka čudna tišina. Borbe se vršijo tri milje daleč od britanskega poslaništva. Nacionalistična letala stalno bombardirajo mesto. Vendar se nobena njihova bomba ni padla v bližino angleškega poslaništva. Zaenkrat še ni mogoče niti približno napovedati, kdaj bo nacionalistom uspelo zavzeti center Madrida.

in so se marksiistične čete umaknile precej daleč od nje. Oddelki polkovnika Assenzia je zavzel most, preko katerega je speljana cesta v pokrajino Estremadura. Oddelki polkovnika Baronea je zavzel segovijski oddelki, polkovnika Tele pa toledski most. Cete polkovnika Monasteria so zavzemale desno krilo vojske, ki prodira proti vzhodnim predmestjem Madrida, kjer je že zavzela cesto, ki vodi v Valencijo. Nacionalistično vojsstvo je tam prišlo že mnogo marksiističnih beguncev.

Vrhovno poveljstvo nacionalistične vojske je izdalo nov proglas na madridsko prebivalstvo, v katerem pravi, da bodo nacionalisti skušali zavzeti Madrid kolikor mogoče brez borbe.

Rdeča vlada v Valenciji

Madrid, 8. novembra. AA. Ker je vlada večeraj zjutraj zapustila Madrid, je bil sestavljen nacionalni odbor za obrambo mesta proti nacionalistom. Za predsednika in vladnega delegata je bil določen general Miajo, za tajnika neki član socialistične stranke. Resor za vojsko je bil dodeljen dvema zastopnikoma komunistične stranke, resor za javni red in mir dvema zastopnikoma zavezane socialistične mladine, resor za industrijo dvema članoma nacionalne zveze dela, resor za aprovizacijo dvema članoma obče delavske zveze, resor za promet dvema članoma republikanske levice, resor za finance dvema članoma republikanske zveze, poročevalska služba dvema članoma svobodniške mladinske organizacije in posli za evakuacijo pa dvema članoma sindikalistične stranke. Njihova imena doslej še niso bila objavljena.

General Miajo, predsednik odbora za obrambo Madrida, je izdal davi dnevni ukaz, v katerem pravi med drugim, da je prejel naročilo: »Branite Madrid za vsako ceno!« General Miajo je pozival svoje bojovnike, naj se bore brezpojojno za vsako pod Madrida. Od civilnega prebivalstva je zahteval dejansko sodelovanje. Sreca madridskih prebivalcev morajo biti sedaj z enakim utripom, ker bo to tako mogoče izvojevati zmago. Najstrožje

Francoski list obtožuje letalskega ministra Cota da je tihotapil orožje v Španijo

Pariz, 8. novembra. Tg. Zadnja številka »Candide« objavlja senzacionalne listine, ki dokazujejo, kako je sedanji letalski minister Blumove vlade ljudske fronte na debelo pošiljal rdeči vladi v Madridu veliko orožje. Časnikar — Paulin — obtožuje letalskega ministra, da je svetom izdal najbolj važne vrste francoskega orožja in da je zagrešil mednarodne zveze, ki so za Francijo nečastne. Obtožuje ga tudi, da je bil naravnost na čelu skupine tihotapev, ki so tihotapili na debelo orožje, vzeto v skladiščih francoske armade, čez mejo v Španijo na pomoč rdeči vladi v Madridu.

Iz objavljenih listin izhaja, da je francoska ljudska fronta poslala svojemu rdečemu bratu v Španiji »Frente Popular« 60 vojaških letal. Časnikar navaja podrobno vse oznabe odposlanih letal. Da bi Cot prikrikl svoje delo, se je posluževal najbolj smešnih sredstev. Tako je neko »ljudsko združenje za letalstvo« navidezno naročilo v Angliji močna dvomotorska letala, ki jih takšno združenje za svoj delokrog ne more rabiti. V potrdilo o sprejemu piše podpredsednik tega združenja Serre, da »je v popolnem redu sprejel naslednja letala...« e pripombe, da se morajo uporabiti samo na francoskem ozemlju. Niti eno teh letal ni ostalo na razpolago temu čudnemu letalskemu klubu, pač pa je ugotovljeno, da je dotični Serre, ki je istočasno tudi materialni ravnatelj letalske družbe »Air France« svoj položaj izkoristil v ta namen, da je po nalogu letalskega ministra tihotapil letala in orožje v Španijo. Časnikar napada tudi zunanjega ministra Delbosa, »da mu ni uspelo, da bi bil dosegel, da se v Španiji konfiscirana civilna letala vrnejo nazaj v Francijo. Takoj zatem objavlja pismo ravnatelja »Air France«, naslovljeno na letalskega ministra, iz katerega sledi, da je madridska vlada vsako od imenovanih civilnih letal plačala po 548.000 frankov in je bila dotična vsota poslana španskemu poslaniku v Pariz, da jo izroči Blumovi vladi, ki je prejem denarja potrdila. Časnikar navaja nadalje dokaze, da je letalski minister za vsoto 1 (enega) simboličnega franka prodal rdeči vladi v Španiji eno vojaško letalo. Nadalje obdoljuje letalskega ministra Cota, da je med Madridom in Alicante s pomočjo francoske družbe »Air France« organiziral posebno zračno progjo, ki je bila izključno na razpolago samo vladi ljudske fronte v Španiji. Vse to na hrbtu francoskega ljudstva, ki mora z davki plačevati vse potrebe letalske družbe »Air France«.

Časnikar navaja dalje, da je podjetje »Jupiter« poslalo v Španijo neizmerne količine bencina in olja za pogon letalskih motorjev. Objavljeno so vsi topredmetni računi. Središče te »tihotapske bande« je bilo mesto Toulouse, od koder so odhajali tudi francoski izvežbani piloti (katerih ime navaja) v Španijo.

Candide priobčuje nadalje nekatere senzacionalne dokumente o zgraditvi posebnega letala, ki

bodo kaznovani oni, ki bi se pokazali slabočne v izvajanju svoje dolžnosti, kakor one, ki bi z zločini, roparskimi napadi, neresničnimi vestmi in koristol sovražnika skušali motiti javni red. Obramba Madrida je v rokah herojskih miličnikov in mesto je zato na varnem. Red v notranjenosti je zagotovljen po silah, ki so bile zato organizirane in sprito trdne discipline prebivalstva. Lojalno sodelovanje vseh Madridčanov bo po vsem gotovo omogočilo zmago.

V pretekli noči je bila prva seja odbora za obrambo Madrida, ki ga je imenovala madridska rdeča vlada tik pred svojim odhodom v Valencijo ter mu prepustila tudi vso oblast v Madridu. Sklenjeno je bilo, da se izda proglas na vse prebivalstvo mesta, v katerem bi se poslednjič pozvalo k obrambi prestolnice. Odbor je sestavljen takole: predsednik general Miajo, glavni tajnik Frade, komisar za javno varnost Antonio, komisar za vojno industrijo Santiago Carillo, komisar za prehrano Amoruno, komisar za promet Pablo Jague, komisar za evakuacijo civilnega prebivalstva Jose Cardeno. V odboru je tudi Francisco Casnera.

London, 8. nov. AA. Poslanik madridske vlade v Londonu je sredi izjavil glede informacij o begu vlade iz Madrida, da se nadeja, da bo vlada v najkrajšem času pričela delovati v Valenciji ali Barceloni. V ostalem je dejal, da še ni dobil nobenega potrdila za vest, da je vlada sploh zbežala iz Madrida. Spritno tega sodijo v londonskih novinarskih krogih da špansko poslaništvo nima več nikake telefonske ali brzopjavne zveze z Madridom.

Člani madridske vlade so prispeli v Valencijo. Pripeljali so se z dolgo vrsto avtomobilov. Vladni uradi so bili takoj razmeščeni v stari palači markiza Beniarla. Takoj po prihodu so se ministri sestali. Seja vlade je trajala skoraj dve uri.

Gil Robles zopet svetuje

Lizbona, 8. nov. AA. Znani španski nacionalistični prvak Gil Robles je svetoval raznim organizacijam svojih pristajev, ki se bore v vrstah nacionalistične vojske, naj se razidejo in vstopijo v redno špansko vojsko še preden bo Madrid zavzet, ker je bolj primerno, da ga zavzamejo redni vojaški oddelki.

Sovjeti priznali neodvisno republiko Baskov

Madrid, 8. nov. c. Sovjetska Rusija je priznala samostojno baskijsko državo. V Bilbao je prišel prvi sovjetski diplomatski zastopnik Kumanov, ki je bil svetnik sovjetskega poslaništva v Madridu. Širijo se vesti, da bo vlada, ki je zbežala v Valencijo, oklicala tam takoj vzhodno špansko republiko in nadaljevala borbo proti nacionalistični vladi, ki se bo naselila v Madridu.

Drinska banovina:

Nad 70% za JRZ

Belgrad, 8. novembra. m. Danes so bile občinske volitve v vsej drinski banovini. Volitve so potekle povsod v redu in miru razen na dveh, treh mestih, kjer je prišlo med volivci do manjših incidentov. Drinska banovina ima 37 okrajev z istotolikimi mesti. Toda volitve so se vršile samo v 30 okrajnih mestih, ker ostala okrajna mesta volijo občinske uprave po zakonu o mestnih občinah. V teh 30 okrajnih mestih, kjer so bile danes volitve, je dobila JRZ 23 občin, celokupna opozicija pa 7, kar predstavlja 77% za korist JRZ. Za kmčke občine volivni rezultati še niso popolni ter definitivni, toda že po doslej dobljenih podatkih se lahko z gotovostjo računa, da bo JRZ dobila nad 70% vseh občin, dočim bodo ostanek občin dobile vse ostale opozicijske skupine in stranke, ki so se volitev udeležile.

Železniške konference

Pariz, 8. nov. AA. Na počtu na konferenco za pospešitev železniškega prometa v Parizu se je generalni ravnatelj jugoslov. drž. železnice Dimitrije Naumović ustavil v Berlinu, kjer je imel važne razgovore z generalnim ravnateljem nemških železnice. Pri tej priliki je bil dosežen dogovor o zboljšanju in pospešitvi prometa med Jugoslavijo in Nemčijo. Kakor je znano, se je Nemčija obvezala z draždnoskim dogovorom, da bo izvozila iz Jugoslavije večje količine zaklane živine, perurutine, govede, jaic, koruze, pšenice itd. Da bi pospešil prevoz teh pridelkov, so sklenili, naj se blago prevažna po najkrajši poti in po možnosti s posebnimi lovnimi vlaki.

† Dr. Janko Marolt

Vrhnika, 8. novembra.

Snoči ob 3/6 je umrl v 75. letu starosti bivši vrhniški župan g. dr. Janko Marolt, veleposestnik in zdravnik na Verdu.

Pokojnik dr. Marolt je bil nad 16 let vrhniški župan in si je kot tak postavil mnogo spominkov v naši občini. Sezidal je 6 šol po vseh obširne vrhniške občine. Pred koncem svojega županovanja je še kupil hišo, v kateri je danes občinska ubožnica. Da je olajšal občanom bremena, je ustanovil vrhniško Občinsko hranilnico, katera je pod njegovim vodstvom in nadzorstvom sijajno napredovala in si kupila veliko hišo, v kateri danes stanujejo njeni uslužbenci in druge stranke. Nad 44 let je bil okrožni zdravnik, spoštovan in priljubljen med vsemi sloji in je v vsem tem času imel samo enkrat 14 dni dopusta. Bil je skoraj do svoje upokojitve zdravnik OUZD in železniški

zdravnik. Do razpusta SLS je bil predsednik njegove edine na Vrhniki. Pošten do skrajnosti si je v svojem javnem delovanju pridobil zaupanje vseh občanov, ki so vedeli, da se za trdo skorjo, katero je kazal na zunaj, skriva nadvse blago srce. Zato ni čudno, da so rekli občani, da ko so zazvonili zvonovi sv. Antona na Verdu in po vrhniških cerkvah: »Umrl je mož.« Še na smrtni postelji je pokazal svojo ljubezen do slovenske katoliške politične skupnosti in je vso zadnjo volivno nedeljo spraševal za izide volitev. Ko so mu svoji sporočili naše zmage, zlasti še iz občini vrhniškega sodnega okraja, Horjula, Borovnice, Polhovca gradca in Črnega vrha, kjer je tolikokrat lajšal bolnikom gorje, svoje prijatelje pa vzpodbujal za našo politično smisel, je občutil, da so maščevane krivice, ki jih je preстал on in njegova stranka. Poslej je posvetil svoje misli Bogu in pobožno sprejel sv. zakramente.

V priznanje za javno delo, je bil odlikovan z visokim redom. Ko sta ga obiskala eno uro pred smrtjo minister g. dr. Miha Krek in naš ban g. dr. Marko Natlačen, ki sta mu, tudi izročila pozdrave našega voditelja ministra g. dr. Antona Korošca, se je še poslednjič nasmehnil in se z rahlim stiskom roke poslovil od voditeljev našega naroda, za katerega je delal vse življenje. Uro pozneje se je poslovil tudi od svojih otrok in spravljen z Bogom mirno zatisnil oči.

Par dni pred smrtjo ga je obiskal njegov stari prijatelj g. Brenčič Jože, katerega je pokojni naprosil, naj v njegovem imenu pozdravi vse njegove prijatelje.

Pogreb bo v ponedeljek, dne 9. t. m. ob treh polnočnih urah v hišo žalosti na pokopališču sv. Antona na Verdu.

Blagega in zaslužnega pokojnika bomo vsi ohranili v trajnem hvaležnem spominu. Naj mu sveti večna luč! Zalujočim naše globoko sožalje!

Rimski blok zboruje

Bedaste vesti o programu dunajske konference

Italija baje ponuja Madjarom — Reko

(Od našega poročevalca.)

Dunaj, 7. novembra 1936.

Se nikoli poprej ni na Dunaju vladala takšna politična nervoznost in — skoraj bi rekli — razposajenost, kakor sedaj na predvečer konference rimskega bloka, ki pričena v ponedeljek. Do sedaj so avstrijski in madjarski državni morali letati na konference italijanske podonavske tromeze v Italijo. Sedaj se je zgodilo prvič, da je Dunaj sedež te konference. Odtod menda vsa ta razposajenost, ki jo je opažati tako v uradnih krogih, kakor med meščanskim prebivalstvom, ki se čuti silno povzdignjenega, da je bil Dunaj izbran za tako važno zasedanje.

Jutri, v nedeljo, pride na Dunaj italijanski zunanji minister grof Galeazzo Ciano s svojo soprogo Edo, Mussolinijevo hčerko. Dunajčani bi se radi obklesli v svoj starodavni sijaj gostoljubnega mesta državnikov in gladkih dvorjanov, da bi Mussolinijevi hčerki pokazali vso svojo privlačnost. Vmes pa krojijo sem ter tja najrazličnejše vesti o nalogah, ki naj jih dunajska konference rimskega bloka opravi. Od vseh strani Evrope so že prišli časniki, ki so najsigurnejše znanenja, da se bo nekaj važnega sklepalo. Neki avstrijski diplomat, ki slovi vsled svoje duhovitosti, jih je primerjal z gavranji, ki se vedno zbirajo tam, kjer pričakujejo mrljeve. Kdo naj bi bil mrlje na dunajski konferenci, to je vprašanje. Ali pričakujejo, da se bosta Italija in Nemčija — kajti tudi Nemčija bo na konferenci udeležena po posebnem opazovalcu — sprli radi vpliva v Podonavju, ali se nadajo, da bo morala Madjarska pokopati svoje revizionistične cilje in bo v odškodnino dobila neka druga bolj čuvstvena zadoščenja, ali pa mislijo, da bodo pokopavali Malo zvezo, na račun katere je Mussolini v Milanu obljubil, da se bo pobrigal, da Madjarska dobi zadoščenja za svoje upravne zahteve?

Bedaste vesti

Vsi pa čutijo, da bo imel grof Ciano silno delikatno nalogo. Njegov šef Mussolini je v Milanu dejal, da hoče biti istočasno prijatelj Nemčije, Madjarske in Jugoslavije, odnosno Male zveze. Kako zadostiti hkrati vsem nametam, ne da bi bili interesi ene ali druge države oskudovani? Ciano bo moral spretno plavati, da se nikomur ne zameri, da nikogar ne odbije, marveč, da po navodilih svojega predstojnika pripravi vse potrebno, da bi se lepo v miru znašli in drug drugega objeli vsi oni, ki bi jih Italija rada videla v skupnem taboru.

Piebiscit za madjarske manjšine

Danes popoldne se je razširila po Dunaju bedasta vest, da hoče Italija sporazumno z Madjari predlagati — nekako kot končno resolucijo dunajskega sestanka — naj se izvede plebiscit po tistih krajih Češko-slovaške in Romunije, kjer prebiva pač madjarska narodna manjšina. Če bi se Madjari izrekli za to, da ostanejo v dosedanjih državah, dobro, če ne, potem bi bilo treba iskati pač mirno rešitve tega spora in sicer tako, da se Madjarom ugoditi. Ta vest je bedasta in dokazuje, do kakšne perverzности je dovela napetost, ki tukaj vlada. V zunanjem ministertvu na Dunaju so to vse popoldne z ogorenjem in zanikali. Če bi se dunajska konference bavila s tako brezpredmetnimi vprašanji, potem je boljše, da se ne odane, ker bi bila začetek nepremostljivih negotovosti, mesto da postane prva priložnost, da se poskusi spraviti na isto gospodarsko ploskev vse podonavske države, tako rimski blok, kakor tudi Malo zvezo.

Reko — Madjarom

Ob uri, ko poročam, se je raznesla med časniki zopet druga ravno tako nezakontrolirana vest, da bo dunajska konference razpravljala še posebej o nekem važnem Mussolinijevem predlogu v zvezi z Madjarsko. Opaziti je namreč bilo, da je zadnji

teden italijanski tisk večkrat omenjal Reko in pristavljal, da je Reka vsled razvoja Trsta in Benetk za Italijo zelo težko breme, ki pa ne prinaša nobene koristi. Iz tega so nekateri sklepali, da je Mussolini pripravil Madjarom Reko na razpolago, da bi tako Madjarska dobila svoje pristanišče na Jadranu. Ker bi pa Reka Madjarski nič ne koristila, dokler je popolnoma odrezana od madjarskega ozemlja po jugo-slovaškem in avstrijskem ozemlju, bi Mussolini predlagal v okviru prijateljske ponudbe, ki jo je Jugoslaviji že stavil, naj davilo Jugoslavija Madjarom izredne ugodnosti za prevozno trgovino, nekako na isti način, kot je Jugoslavija dobila ugodnostne pogoje za prevoz po grških železnicah iz solunskega pristanišča, kjer ima svojo svobodno cono. Tudi to vest v merodajnih krogih zanikajo, čes, da je absurdna, kajti o takšnem predlogu, ki tife najbolj neko tretjo državo, ne bodo sklepali na dunajski konferenci, kjer ta država ni zastopana.

Oborožitev Madjarske

Mnogo bolj resna pa je vest, da bo rimska konference razpravljala o svobodni oboroževanju za Madjarsko, ki je danes še edina izmed evropskih držav, ki jo pri oboroževanju ovirajo določbe mirovnih pogojev, ki se jih je osvobodila najprej Nemčija, za njo pa Avstrija. Znano je, da je zadnje mesece Madjarska itak že na tajen način pomnožila svojo vojsko in tudi količnik oborožitve. Na Dunaju bodo sklenili, da se to dejansko stanje prizna in da se Madjarsko pozove, naj se oboroži na isti osnovi, kot so to storile tudi druge države. Ako bi nastale kakšne mednarodne nevednosti, je Italija pripravljena posredovati v ugodnem smislu. Isto bi storila tudi Nemčija. Pač pa je verjetno, da bo dunajska konference predložila Madjarski, naj se v pogledu narodnih manjšin, živeti na Češko-slovaškem in v Romuniji, sama direktno sporazume z dotičnimi državama, pri čemer sme računati na polno diplomatsko podporo Italije in Nemčije.

Habsburžani v predstobi

Zopet se je oglašilo habsburško vprašanje. Sicer dunajska konference ne mara tega

Jubilej plemenitega dela za bolne

Redka slovesnost v zavetišču sv. Jožefa v Ljubljani

Ljubljana, 8. novembra.

Na gniljiv način je zavod sv. Jožefa na Vidovdanski cesti danes proslavil 60 letnico svojega obstoja. Ta zavod, v katerem so usmiljene redovnice olajšale trpljenje že tolikim ljudem, starih hiralcem, telesno onemoglim, duševno bolnim, si je za svoj jubilej izbral zahvalno nedeljo, obenem pa jo je združil z redko slovesnostjo, ko je škof dr. Gregor Rožman birmal 27 mladih varovancev, duševno defektnih otrok. Škof dr. Rožman je s svojo prisotnostjo pri tej slavnosti povdaril, kako zelo cenil tiho samarijansko delo zavoda sv. Jožefa.

Prihod škofa dr. Rožmana je bil davi ob osmih. G. škofa in spremstvo so pri vohu v zavod sprejeli s. prednica Filipina Tamše, duhovščina zavoda, dalje lazaristi, katehet pomožnih šol g. Janez Zerjav, ki mu je tudi izročena verska vzgoja mladine v tem zavodu, kot častni gostje pa upravnik bolnišnice za duševne bolne g. dr. Gerlovič, zdravnik dr. Volavšek in dr. Marinčič ter drugi odličniki.

Takoj nato se je škof dr. Rožman podal v kapelo zavoda, kjer je ob asistenci duhovščine opravil zahvalno službo božjo. Ob tej priliki je imel cerkven govor, v katerem je razvil globoke misli o zahvalni nedelji. Ta nedelja je dan, ko se še posebej zahvaljujemo Bogu za izkazane dobrote. Ta zavod pa izkazuje danes tudi zahvalo za 60 let svojega obstoja. Za vse moramo biti

Belgrad - Rim - Pariz

Dve manifestaciji

Naši bojevniki v Rimu

Rim, 8. novembra. AA. V Rimu se vrši mednarodna konferenca organizacij bivših bojevnikov. Na to konferenco so pripele delegacije iz Anglije, Francije, Zedinjenih držav, Italije, Belgije, Nemčije, Avstrije, Jugoslavije, Bolgarije, Grčije, Češko-slovaške, Poljske in Romunije. Konferenca se je vršila v okviru elavnosti o priliki otvoritve novega doma invalidov. Na večerajšnji seji konference je vodja nemške delegacije vojvoda Koburski predlagal, da bi se ustanovil mednarodni odbor bivših bojevnikov. Konferenca je sprejela ta predlog z velikim odobravanjem in so bili glede njega po kratki debati sprejeti tudi že nekateri konkretni sklepi.

Vodja jugoslovanske delegacije bivših bojevnikov Stefanović je pred odhodom iz Italije poslal predsedniku združenja italijanskih bivših bojevnikov de la Croixa brzojavko, ki v njej pravi: Jugoslovanska delegacija odnaša lepe spomine z manifestacij v Rimu, pri katerih je sodelovala, in na prisrčni sprejem, ki so ji ga privedili italijanski bojevniki. Ko zapuščam vašo lepo državo, vam pošiljam prijateljske pozdrave in se vam prisrčno zahvaljujem.

Nedelja političnih shodov

Belgrad, 8. nov. m. V teku današnjega dne je bilo po državi več političnih sestankov in shodov v banovinah, kjer bodo volitve. Sestanke so priredile politične stranke in skupine, ki so v posameznih banovinah postavile svoje liste. Tako je bilo največ sestankov v donavski in vardarski banovini. Na shodih v donavski banovini je govoril tudi član izvršilnega odbora JRZ in tajnik JRZ g. Fran Smodej. Več shodov so priredile tudi bivše stranke tako zvane združene opozicije. Na takem shodu v Osjeku je govoril tudi SDK prvak Budisavljevič, ki je v svojem govoru ostro napadel srbski del združene opozicije, ki da nima dovolj poguma in je preveč neodločen. Napadel jih je kljub sporazumu, ki so ga te stranke večeraj podpisale.

Za one, ki tuhajo žganje

Belgrad, 7. nov. AA. Davčni oddelek finančnega ministarstva je izdal pojasnilo o tem, kako naj vodijo knjige osebe, ki izdelujejo vino in žganje iz kupljenih surovin, ali pa iz surovin z lastnega zemljišča v svrhu prodaje vina in žganja na debelo. Tako so izdelovalci dolžni prijaviti oddeku finančne kontrole začetek izdelovanja in količino nabavljenih surovin, ki bodo iz njih delali vino in žganje, najkasneje 12 ur pred začetkom tega dela. Prijavljene količine surovin bodo kontrolni finančni organi zapisali v posebno knjigo. Po končanem izdelovanju, ki ga je izdelovalec prav tako dolžan prijaviti pristojnemu oddeku finančne kontrole, mu bo finančna kontrola izdala potrdilo o količini izdelanega vina in žganja. To potrdilo bo služilo izdelovalcu kot spremne listine pri morebitnem prenosu vina in žganja iz kleti, kjer se nahaja njegovo zemljišče, oziroma, kjer je izdeloval vino in žganje, v hišo, kjer stalno stanuje.

Osebnosti

Belgrad, 8. novembra. m. Po sklepu upravnega odbora Privilegirane agrarne banke je določeno sledeče uradništvo podružnice PAB v Ljubljani: za ravnatelja Stefan Koprivšek, za tajnika Burja, za uradnika pa Čop in Gostičar. Vsi imenovani so uradniki PAB v Belgradu.

Belgrad, 8. nov. m. Tu je umrl eden najstarejših gledaliških igralcev, članov tukajšnjega narodnega gledališča, Svetozar Filipovič.

Belgrad, 8. nov. m. Postavljen je za vojaškega atašee kraljevine Jugoslavije v Italiji letalski kapetan I. razr. Dragoslav Jungič. Na lastno prošnjo pa je upokojen pehotni polkovnik Alojzij Šajbelj ter preveden v rezervno. Bil je odlikovan z redom Jugoslov. krone IV. stopnje.

Pri pošti Ljubljana I. je povišan za inspektorja pete skupine Franc Šalchar, višji kontrolor v šesti skupini pri pošti Ljubljana II.

vprašanja postaviti tako, kot da je treba Habsburžane poklicati nazaj na avstrijski prestol, pač pa bo verjetno konference sklenila, da je vprašanje vzpostavitev Habsburžanov na Dunaju ali pa na Madjarskem notranje vprašanje teh držav, v katerega se druge države ne esmejo vmešavati. Toda spričo stališča, ki ga je Mala zveza že opetovano zavzela glede te točke, bodo Habsburgovci, ki jih tudi Nemčija ne mara, trd oreh na dunajski konferenci, če bodo sploh prišli na dnevni red. V političnih krogih so mnenja, da bodo zopet le strahilo, s katerim bo konference strašila po predobah konference, medtem, ko v konferenčno dvorano Habsburžani ne bodo prišli, ker je nevarnost, da bi se pri tej priliki razbil ves Mussolinijev optimizem glede znosne ureditve Podonavja.

Lep govor francoskega poslanika v Belgradu

Belgrad, 8. novembra. O priliki današnje svečane blagoslovitve zastave francosko-jugoslovanske narodne akcije, ki je bila izvršena v invalidskem domu, je imel francoski poslanik na našem dvoru g. Dampierre govor, v katerem je med drugim dejal: Vsaki zajednici, ki se bori, je pač potrebna zastava. Vi ste se zbrali okrog teh treh barv, ki so nam skupne, da bi se borili za francosko-jugoslovansko prijateljstvo in si postavili svoj prapor pod božjo zaščito, da bi svojemu delu zagotovili uspeh, kakršnega zaslužite. Poslanik je posebej naglasil, da se je blagoslovitev prapora izvršila v invalidskem domu, ki spominja na skupne borbe s slavnimi podvigi pa tudi žrtvami in žalostnimi dnevi. Prepričan sem, je dejal: da se bo izpolnila želja, ki jo ima vaše združenje, ki se poleg kluba prijateljev Francije in bivših dijakov francoskih šol tako koristno zavzema za prijateljstvo obeh naših narodov. Kakor omenjeni dve družvi, tako želi tudi vaše združenje, da baki našega prijateljstva ne ugasne, nego še svetleje obseva oba naroda, ki sta duševno tako plodna in imata toliko skupnih vrlin.

Premeščeni so: Pri generalnem ravnateljstvu državnih železnic za poverjenika v šesti skupini v delavnici v Nišu inž. Josip Gruđen, poverjenik strojnega oddelka ljubljanskega ravnateljstva; za višjega kontrolorja v šesti skupini v mariborski delavnici Maks Pfeifer, višji kontrolor delavnice v Zagrebu.

Belgrajske vesti

Belgrad, 8. novembra. m. Na predlog vojnega ministra so kr. namestniki podpisali uredbo o pobijanju tuberkuloze v vojski in mornarici. Ministarstvo je na podlagi te uredbe podpisalo tudi pravilnik, po katerem bo vodil vsi protituberkulozno borbo v vojski in mornarici referent za tuberkulozo v sanitetnem oddelku vojnega ministarstva.

Belgrad, 8. nov. m. Pod pokroviteljstvom belgrajskega župana Iliča je bila danes otvorena jesenska razstava srbskih umetnikov, med katerimi je razstavil svoja kiparska dela tudi slovenski kipar Lojze Dolinar.

Belgrad, 8. nov. m. Vsa tukajšnja anglofilska društva so danes na slovesen način proslavila angleško-ameriški dan.

Belgrad, 8. nov. m. Na tukajšnjem nemškem vojaškem pokopališču na Banovem griču so danes popoldne bile žalne svečanosti, katerim je prisostvoval tudi nemški poslanik na našem dvoru v. Heeren. Ob tej priliki je poslanik položil vence na grobove padlih nemških, avstrijskih in srbskih vojakov. Godba kr. garde je igrala žalne korčnice.

Belgrad, 8. nov. m. Danes se je tu obnovilo Stenografsko društvo. Za predsednika je bil izvoljen Anton Šokorac, šef stenograf v senatu. Od Slovencev je v odboru Božidar Božič, stenograf za slovenske govore v narodni skupščini.

Belgrad, 8. nov. m. V veliki dvorani Delavske zbornice so imeli danes sestanek privatni nameščenci, na katerem so sprejeli resolucijo, da naprosijo socialnega ministra, naj razširi pokojninsko zavarovanje privatnih nameščencev na vso državo. Tukajšnji privatni nameščenci nadalje zahtevajo, naj bi se ob tej priliki ustanovili samostojni pokojninski zavodi, in sicer v Ljubljani, v Zagrebu, Sarajevu in Novem Sadu.

Zagreb, 8. nov. b. Policijska preiskava je ugotovila, da je tramvajski vozač Tomljenovič povozil neznanega človeka. Tramvaj je vlekel neznanca s seboj polnih 56 metrov, tako da ga je popolnoma razsekal. Zrtev prometne nesreče je Josip Prebeg, po pokliue delavec, star 30 let.

Zagreb, 8. nov. b. Danes je bila tukaj seja osrednje uprave Časnikarskega društva. Seji je predsedoval predsednik Virant. Razpravljalo se je o ukinutvi časnikaške zadruge. Dalje so govorili o novi časnikaški uredbi in o vprašanju pokojninskega zavarovanja.

Belgrad, 7. novembra. m. Knežija Olga bo jutri popoldne odprla dobrodelno prodajo »Srpske majke«.

Tabela državnega nogometnega prvenstva

Slavija (Sarajevo)	6	4	2	0	16:7	10	(2)
BASK	6	3	2	1	12:9	8	(4)
Gradjanski	5	3	1	1	13:4	7	(3)
BSK	6	3	1	2	13:6	7	(5)
Hajduk	6	3	0	3	8:6	6	(6)
Ljubljana	6	2	2	2	5:5	6	(6)
Jugoslavija	5	2	0	3	8:8	4	(6)
HASK	5	1	2	2	5:11	4	(6)
Slavija (Osjek)	6	2	0	4	6:15	4	(6)
Concordia	5	0	0	5	1:17	0	(10)

Subotica, 8. novembra. Jugoslavija: reprezentanca Subotice 4:2.

St. Gallen, 8. novembra. b. Gradjanski: St. Gallen 4:1.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Točen program domačih in tujih postaj vam nudi revija »RADIO LJUBLJANA«.

Ponedeljek, 9. novembra: 12.00 Pesmi severnih Slovanov (plošče) — 12.45 Vreme, poročila — 13.00 Čas, spored, obvestila — 13.15 Valček za valček (plošče) 14.00 Vreme, borza — 15.00 Zbiravniška ura: O vremenenu in podneblju (g. dr. Anton Breclj) 18.30 Iz Dvorakovih dol (plošče) — 18.40 K. J. Erben — ob 125 letnici njegovega rojstva (g. urednik dr. Tine Debeljak) 19.00 Čas, vreme, poročila, spored, obvestila — 19.30 Nae. ura: Vpiti žene na narodno življenje v Dalnogrbi za časa benoške uprave (dr. Jelka Porj) — 19.50 Zanimivosti — 20.00 Koncert suite (Radljski orkester 21.15 Koncert komornega tria. Sodelujejo zg. Herbert Svetel (klavir), Janko Gregorc (klarnet), Janko Šušteršič (viola) — 22.00 Čas, vreme, poročila, spored.

Dragi programi

Točen program domačih in tujih postaj vam nudi revija »RADIO LJUBLJANA«.

Ponedeljek, 9. novembra: Belgrad: 20.00 Opera — Zagreb: 20.00 Orkestralni koncert — 21.30 Zbor — 22.30 Plošna glasba — Budimpešta: 20.10 Filharmonični orkester — 22.30 Glasbena glasba — 23.00 Plošče — Praga: 19.35 Opera — 20.55 Orkestralni koncert 22.10 Plošče 23.00 Orgle — Bratislava: 20.55 Cerkevni koncert — Varšava: 20.00 Komorni koncert — 21.50 Plošče — 22.00 Zbor in orkester — 23.00 Plošna plošče — Vse nemške postaje imajo ob 20.00 enotne programe — Berolinator: 20.35 Kvintet pihal — 21.00 Moderna operna glasba.

Primorske novice

Margotti — upravitelj tržaške školije

Po odhodu priljubljenega škofa Alojzija Fogarja, ki se je moral umakniti v zatišje Rima, kjer bo povišan v titularnega nadškofa ter bo užival skromno penzijo, so se verniki tržaške školije spraševali, kdo bo imenovan za naslednika, odnošen za začasnega upravitelja, kajti razumljivo je bilo vsem, da bo treba še dalje časa čakati, predno bo imenovan novi škof za tržaško-koprsko škofijo. Govorilo se je, da bo začasno upravitelj škofije kanonik Meechia od tržaške stolnega kapitlja, toda ta teden je bilo vseh dvomov konec, ko je tržaški župan naenkrat sprejel brzojavko od goriškega nadškofa Karla Margottija, v katerem mu naznanja, da je bil ravnokar imenovan za upravitelja osiromašene školije in da v tej novi službi pozdravlja mestnega predsednika. Ta teden je bil tudi slovesen prevzem oblasti iz rok kapiteljskega vikarja v tržaški stolnici. Nadškof Margotti se je pripeljal brez velikega ceremonijala, pozdravljen od fašističnih organizacij, ki so mu delale špalir, pred stolno cerkev sv. Justa, kjer ga je sprejel stolni kapitelj s kapiteljskim vikarjem na čelu. Nadškof Margotti je nato vkorakal v cerkev, kjer ni bilo zbrana mnogo občinstva ter je s škofijskega prestola nagovoril vernike in duhovščino, češ, da prihaja z najboljšo voljo, da pravično vodi posle školije v dobro vernikov in v čast božjo. Nato so se mu poklonili stolni kapitelj in duhovščina škofije. Zatim je daroval slovesno pontifikalno sv. mašo, nakar se je odpeljal skozi isti špalir v škofijsko palačo, kjer je prevzel tudi uradne posle ter izročil občirna pooblastila generalnemu vikarju. Predstavil se je tudi vsem predstavnikom oblasti, ki so mu v kratkih presledkih obisk tudi vrnil. Hrupnih manifestacij ni bilo, ker oblasti tudi niso dovolile obhajajočemu škofu Fogarju, da bi se bil na bolj slovesen način poslovil od svojih vernikov, ki so ga ljubili in mu s svojo ljubeznijo sledijo tudi naprej po poti, ki mu jo je božja previdnost začrtila.

»Trst — žarišče fašističnega imperija«

Pod tem naslovom je bilo v petek na oddelku za mednarodno politiko novoustanovljenega Političnega inštituta v Trstu otvoritveno predavanje ministra Pirellija, v katerem je razvil načrte, ki jih ima italijanska vlada s Trstom, ki da je »najbolj italijansko mesto vsega imperija«. Začel je ugotavljati, da je sedaj Italija položila temelje za nov politični red v Podonavju z ustvaritvijo novih odnosov z nasledstvenimi državami, ki so v povojni dobi živele v težavnih okoliščinah, a ki jih sedaj čakajo časi razvoja in udobja. Zunanje-politični oddelek novega inštituta ima izrecno nalogo, da postane žarišče fašistične civilizacije na obronkih imperija, ki se jih dotika. Trst ne sme biti samo važno središče pomorske trgovine in gospodarske delavnosti, marveč v prvi vrsti ognjišče italijanske miselnosti in italijanske kulture, ki naj žari od tukaj v Podonavje. Rimsko valovje je ustvarilo temelje tržaškega sijaja. Toda današnji Trst ima še drugo poslanstvo, da naveže nase gospodarstvo Podonavja, ki naj mu vrača kulturne dobrine fašistične kulture. Trst je balkon, s katerega zrejo podonavske države ven v svet. Skozi tri velika okna gledajo na ta balkon. Ta okna so Jugoslavija, Madjarska in Avstrija. S temi sosedi mora Trst navezati gospodarske, čustvene in bratsko-sorodne odnose. Inštitut, ki ga otvarjamo, pa naj bo tisti duhovni most, ki ga Italija sedaj gradi v podonavske kraje.

Poslušalci so govoru ministra Pirellija silno ploskali, v pričakovanju, da bo Trst sedaj, ko ima novo misijo, oživil predvsem, kar se tiče pomorskega prometa, od katerega Tržačani živijo.

tržaška tiskarna »Edinost«. Knjiga tudi ni izšla decembra 1935, kakor čitamo v knjigi, temveč šele v začetku novembra tega leta, v dne, ko je prinesel tržaški »Piccolo« članek glavnega urednika Alessija, v katerem je ta slovesno trdil, da smejo Slovenci in Hrvatje svobodno čitati vse v jeziku, ki ga najbolj ljubijo.

Ker nas je že naslovna stran toliko presenetila, smo knjigo tudi prelistali, pa smo bili zelo presenečeni. V vsej povesti, ki ima osem tiskanih pol, ni nikjer nobenega krajevnega imena. Tudi nobena voda in nobena gora ni imenovana, pa tudi drugače ni prav nobene posebnosti, po kateri bi se povest lahko lokalizirala. Očitno bi morala biti vsa krajevna imena samo italijanska, kakor na naslovni strani: Gorizia in Trieste. Bržkone pa tudi tega ne bi oblasti dopustile, kajti iz spisa bi izhajalo, da govorijo ljudje v teh krajih slovenski.

*

Societa alpina delle Giulie — italijansko planinsko društvo za Julijsko krajino je imelo svoj občni zbor v Gorici, ki mu je predsedoval Keršič (Chersich). Najavil je, da hoče društvo odpreti za turizem predvsem visoke predele Julijske krajine, češ, da je turizem, ki prihaja iz notranjosti dežele, velikega pomena za asimiliranje domačega prebivalstva na meji imperija. Predsednik je napovedal tudi novo ureditev društva sledeč pri tem velikim nacionalnim ciljem nove Italije. Člani so bili nekoliko presenečeni, ko jim je raztolmačil, kako si predstavlja preureditev. Planinsko društvo prehaja namreč enostavno pod vrhovno nadzorstvo vojaških oblasti in je planinska organizacija samo nekako zanesljiv sodelavec obmejne armade. Vsaled tega je dobil predsednik Chersich še novega predsednika planinskega društva v osebi vojaškega predsednika planinskega društva inšpektorja alpskih čet generala Antera Canaleja. General je spregovoril nekaj spodbudnih besed o radosti, ki ga navdaja, da more sodelovati s planinskim društvom, nakar so se člani obetnega zbora mirno razšli.

Odlikovanja so delili v Gorici, in sicer so bili odlikovani z viteškim redom italijanske krone dr. Rudolf Sekulin, dr. Ivan Mjagostovich, dr. Anton Balaban, prof. Alojzij Balaban, dr. Leo Avjan ter Angelo Sedran.

Istrija. Obmejno stražna osebje, kot orožniki, miličniki in cariniki so dosedaj smeli imeti za gospodinjstva in hišna opravila civilne strežnike, ki so bili po večini domačini. Plačevali so jih razmeroma dobro. Izkoriščali so jih tudi za to, da so za nje tihotapili iz Jugoslavije živež, ki so ga vsled visokega tečaja italijanske lire v Jugoslaviji lahko poceni kupili in brez nadaljnega lahko tudi čez mejo prenesli. Zadnje dni pa so vse obmejne postaje orožništva, miličnikov in carinikov dobile strogo povelje, da morajo odpustiti iz službe vse nevojaške postrežnike. Merodajne oblasti hočejo s temi strogimi odredbami preprečiti vsak stik domačega prebivalstva z obmejnimi vojaštvom, ker gradijo na raznih odsekih državne meje nove obširne utrdbe.

Istrijski rudnik umira. Pred vojni je istrijski rudnik zaposljeval stalno okrog 2000 delavcev, ki so zaslužili toliko, da so lahko preživljali svoje družine. V povojni dobi je Istrija izgubila svoj pomen, kot proizvodnice živega srebra, ker je Italija hotela v prvi vrsti podpirati svojo lašno rudo živega srebra v Monte Aviali. Gospodarski zastoj, nadalje pa tudi preganjanja zaradi slovensstva, so število rudarjev silno zredčila, tako, da je padlo na komaj 400, kolikor jih je danes, in še ti delajo samo pet dni v tednu proti najvišjemu mesečnemu plačilu 250 lir (Danes 500 Din).

Ogenj je uničil gospodarska poslopja Filipa Trevisana v Guštinu pri Ajdovščini. Škoda znaša nad 10.000 lir.

Glasilo avstrijske patriotske takozvane „nadstrankarske“ organizacije za Koroško „Vaterländische Front“ za 10. oktober

Sestnajst let je minulo od onega usodepolnega dne za slov. Koroško in za ves slov. narod, ki bo vedno črna točka v zgodovini našega naroda, ki pa ga koroški Nemeč imenuje »historični spominjski dan«. Naj bi bil »historični spominjski dan« tudi za nas, spominjski dan na vso žalostno sliko, ki nam jo kaže zgodovina koroških Slovencev polna bede in narodnega trpljenja. Naj bi bil spominjski dan za vse tiste, ki prezirljivo ter brez pomisleka obsojajo koroški narod, da ob usodnem trenutku ni izpolnil upov, ki jih je vanj stavil ves slov. narod!

10. oktober 1920! Avstrija bo ohranila slovenskim rojakom njihovo narodno svojstvenost za večne čase... tako je obljubil koroški deželni zbor, tako so obljubil nemški voditelji na velikem zborovanju na Gosposvetskem polju.

Jugoslavija tistih 15.000 Slovencev, ki so zanjo glasovali, nikoli ne bo pozabila... tako je slovesno izjavil zatsopnik Jugoslavije, minister Jovanovič.

10. oktober 1920—1936! Dunaj je videl vse barve, doživel je vse režime, rdeče in črne, bele in zelene, — a na Koroškem so ostali vedno isti; isti, naj so potem vladali črni ali beli, isti, če so prišli rdeči ali zeleni, kajti janičarji ostanejo janičarji, naj jim poveljuje ta ali oni paša. Ostali so vedno isti in vedno so le sovražili, bili, teptali in zaničevali; koroški narod pa je trpel in molil in upal... Upal je in zaupal v krščansko pravičnost in v poštenost krščanskega Nemca. In prišel je režim, ki je oznanjeval krščansko pravičnost, krščansko ljubezen, ki je ponosno zaklical v svet, da je pravi, ki je razumel glas krmarja Petrove ladje v okrožnici »Quadragesimo anno«, ki je zapisal na svoje zastave »Krščanska Avstrija«.

Kaj čuda, da je verno naše ljudstvo takoj dalo vse svoje moči temu glasniku krščanske pravice in ljubezni, v pričakovanju, da končno le zmaga pravica, da končno le zasije sonce skozi temne oblake nad trpinčenim koroškim narodom. Vse svoje sile je dalo temu režimu, vse svoje glasove takozvani »nadstrankarske domovinski fronti«.

A kje je ostala krščanska pravičnost, kjer glasno napovedana »zvorna« rešitev manjšinskega vprašanja?!

Ali obstoja »zvorna« rešitev v besedah? — Slišali smo jih dosti in jim ne verjamemo več! Ali obstoja krščanska pravičnost v tem, da se črtajo po slov. občinah občinski svetniki rdečih, rjavih in zelenih in se nadomestijo z odpadniki in mogotci v obliki Taurerjev in sličnih? Vsekakor častno priznanje lojalnosti naših ljudi, da so edini ostali, a vendar niso dobili od prostih sedežev po občinah niti enega, kajti — vsi črtani so bili zanimivo (!) čistokrvni Nemci! Ali obstoja »zvorna« rešitev v sijajnem ljudskem štetju? Logično štetje, ki pove: »Dober Korošec je dober Avstrijec, Avstrije pa je Nemeč! Ali obstoja »zvorna« rešitev v različnih dolgih pogajanjih kjer zastopa »krščansko« državo »liberalni in pravični Heimabund«? Ali obstoja »zvorna« rešitev v obisku najvišjega šefa avstrijske vlade? Obisk nam je bil v zasmeh in ponižanje! Ali obstoja »zvorna« rešitev in krščanska pravičnost v tem, da se vsem drugim velike vsote denarja v svrhu agitacije za oktoberske volitve po naših vaseh? Slov. kmečica zveza pa, ki je prva stala ob zibelki »Bauernbund« ni dobila niti — fiaka! In končno, ali obstoja »zvorna« rešitev manjšinskega problema v pobujanju zavednih, mladih, lojalnih (!) ljudi? Resnično verno kopiranje.

A prišel bo čas, ko bo nemški mogotec dejal enako rimskemu mogotcu Caesarju: »Brute, etiam tu, mi fili...!« A Caesar je padel zadet od Brutusa, svojega ljubljena, in je obležal v svoji krvi! To zgodovina koroških Slovencev od plebiscita pa do danes, mi pa smo pozabili na izjavo našega ministra Jovanoviča in smo dali našim Nemcem vse pravice!

10. oktober 1936. »Ein historischer Gedenktag«. O, da bi postal historični spominjski dan za vso bodočnost, da so Nemci izpolnili obljube, storjene leta 1920, in dali Slovincem pravice, ki jim grejo po naravnem in božjem zakonu! A kake pravice zahtevamo, ko sta vendar »po stoletnem, mirnem sožitju med Nemci in Slovenci oba naroda postala ne samo gospodarsko, ampak tudi čustveno radi vezi skupnega domovinskega čuta in skupne domovinske ljubezni dejstvena enota, ko »v Avstriji niso razumeli pojma državne suverenitete v smislu nacionalno-državnega absolutizma in si iz glasovanja 10. oktobra 1920 niso privajali pravice drugojezične rojake v njenih pravicah kakorkoli krajsati, jih tlačiti in raznarodovati, ko je vendar »glasovanje na Koroškem« poneslo zasn dokaz, da je možen nadnarodni čut skupnosti, in ta se je od tega še čvrstil, ker tvori polno vpoštevanje kulturnih potreb narodnih manjšin (!) v Avstriji tudi v tem oziru možen temelj notranjega miru«.

Tako glasilu domovinske fronte, ki ima več tisočev Slovencev v svojih vrstah! A to še ni vse...

»In 10. oktober je prišel in z njim čudežni in slavni dan glasovanja: Kärnten frei und ungeteilt, Koroška ostane naprej nemški (!) sestavni del nemške Avstrije!...«

Zato naj je tudi javno povedano: Samo dober Avstrijec (kot so to Maier-Kajbič in ostali gg. okrog celovškega »Heimabund«) more biti dober Korošec! (To je v debelem tisku.)

K tej slogi kliče 10. oktober. In znak te koroške sloge v znamenju Avstrije se bodo blagoslovile 10. oktobra predpoldne na Dollfusovem trgu v Celovcu zastave domovinske fronte vse Koroške.

To so rekordi, ki se jim smeje svet. V francoskem mestecu Gordon je nek mož v eni uri stolkel 2844 orehov. V Londonu je neka kuharica v 7 minutah nalupila 14 kg krompirja. V Berlinu je rekorder, ki je v dveh urah pokadil 17 debelih cigar. V Belgiji spet je postal slaven kadilec, ki je kadil običajno cigaro skozi dve uri. Škoda le, da niso v tu znani naši rekordi: V Podjuni imamo v vasi K. staro moža-korcino, ki odgovarja na stavljena vprašanja šele po štirinajstih dnevih, medtem pa trdovratno molči. Ali pa staro Katro v S., ki je ne prekosijo niti najhujše jezičnice.

Čudežna harmonija sledi iz tega: domovinska fronta v znamenju 10. oktobra in koroški 10. oktober v znamenju Avstrije!«

In to je najbrž zadnji efekt »zvorne« rešitve manjšinskega vprašanja: »krščanski režim je do bil končno le zase tudi koroške in celovške mogočnike, ali pa — kar je bolj verjetno: — »katoliška Avstrija je kapitulirala glede manjšinskega vprašanja pred »liberalnim« Kärntner-Heimabundom!

Vsekakor tudi en pozitivum — za nas namreč. Prejšnji režimi so se izgovarjali na avtonomno koroško vlado, v avtoritarni državi pa je le en sam gospod in temu poveljuje na Koroškem — celovški »Heimabund«. Zato je obljubil za ta veliki dogodek, ko sta se sprijaznila liberalna Koroška in takozvana »krščanska Avstrija svoj prihod in svoj govor sam šef avstrijske vlade dr. Schuschnigg, kjer bosta praznovala slavje za svoje podlo delo in za svoje črne namen »Kärntner-Landsmannschaft« in »Kärntner-Heimabund« s svojo elitno napadalno četo »Blau« Gilde«. Zato je dovolilo generalno ravnateljstvo avstrijskih železnic posebne vlake z 60 odstotno znižano vožnjo in je dovolilo polovično vožnjo v Celovec in nazaj vsem posameznim udeležencem tega »historičnega spominjskega dneva«. Zato povelje vsem vaškim in okrajnim voditeljem domovinske fronte, da morajo praznovati po vseh vaseh 10. oktober z mašo, s slavnim zasedanjem občinskih odborov, s slavnostmi po solah in vaseh. Zato zahteva, da morajo vsi seti zastave na vseh javnih posopjih in tudi zasebnih hišah. Zato so končno vpili letaki iz vseh zidov naših vasi, da: kdor 10. oktobra dela, ta ni dober Korošec in ne dober Avstrijec!

Tako Koroška! — Sosednja Tirolska pa je imela 10. oktobra protestni dan proti nasilju na Južnem Tirolskem!

In mi? Naj se ne čudi »krščanska« Avstrija, če bo tudi naša »balkanska« država pozabila na zapovedi krščanske ljubezni in pravičnosti in bo odgovarjala končno enkrat z edino učinkovitim sredstvom: zob za zob...

Kuharski tečaji onemogočeni

Letos spomladi je bil slovenski gospodinjiski tečaj v Bičevsu, ki je lepo izpadel in katerega se je udeležila tudi pridna slovenska deklica iz Sveč. Tako je bila navdušena, da je stavila predlog, naj se gospodinjiski tečaj v Svečah ponovi in da bo že ona poskrbela, da bo zadosti deklet prišlo in se ga redno udeleževalo. Predlog je bil sprejet in sveška deklica je z navdušenjem začela pripravljati gospodinjiski tečaj v Svečah. Imela je zbranih še 24 deklic iz okolice, ko se je naenkrat od strani nemškega učiteljstva začela grda gonja. Takoj so sami organizirali nemški gospodinjiski tečaj in začeli groziti vsem dekletom, ki so se v slovenskega vpisala. Grozilo je z maščevanjem, češ, da otroci iz hiš, kjer dekleta hodijo na »čuške tečaje« ne bodo dobivali opoldne kosila v šoli, da bodo starši deklet, ki hodijo v »vindišarske kurze«, že videli, kaj se pravi domovino izdajati in podobno. Groznje so dejansko tudi izvajali. Nekateri očetje so izgubili brezposelno podporo, češ, naj jih le »čuši« podpirajo. Vsaled te gonje se je nekaj deklet le ustrašilo in so udeležbo odpovedala, a so se zopet vrnila nazaj, ko je tečaj vendar začel. Prve večere so nemški »turnerji« rjovelni pod oknom hiše, kjer je bil tečaj in tulili prostaške pesmi, žaljive za dekleta in za sosedno državo. Uspeli niso. Sveška dekleta so narodno zavedna.

Spomladi bo gospodinjiski tečaj v Šmihelu, nato še v Glinjah pri Borovljah. Tudi tam se je že začela gonja proti slovenskim dekletom, ki bi rada v slovenski gospodinjiski tečaj. Istočasno pa ponujajo zastojno udeležbo pri nemških tečajih, ki jih povsod odpirajo, kjer se slovenska dekleta gibljejo. Kultura to?

Ko španske bele čete vkorakajo v ozemlje, ki so ga osvobodile rdečega jarma, jih povsod navdušeno pozdravljajo

Prve italijanske delavske vojaške stotnije so pripravljene, da jih prepeljejo v Etiopijo. Naša slika nam kaže prve od 200.000 mož močne armade, ki bodo v varstvu pušk z lopatami kolonizirali Abesinijo

„I morti ritornano“

V zadnji številki »Istrec« beremo naslednje zanimivosti:

Te dni je izšla v Trstu iz tiskarne knjiga, katere naslovna stran se glasi takole: Francesco Bevk: »I morti ritornano«. V oklepaju in z manjšimi črkami je še zapisano: Mrtvi se vračajo. Na spodnjem robu pa čitamo: 1935 Unione Editoriale Goriziana—Gorizia. Na drugi strani pa izvem, da je knjigo natisnila »Tipografia Consorziale — Trieste, dicembre 1935«.

Iz tega bi človek sklepal, da gre za prevod povesti »Mrtvi se vračajo« ki jo je spisal naš pisatelj France Bevk, da je to hvalovredno delo prevzelo neko italijansko založništvo v Gorici, da je knjigo natisnila neka italijanska tiskarna v Trstu in da je knjiga izšla na Božič 1935.

Ko pa smo knjigo odprli, smo videli, da smo se v vsakem oziru zmotili. Knjiga ni italijanski prevod slovenske knjige, temveč izvorna slovenska povest, ki pa mora po želji goriške kvestre nositi samo italijanski naslov in le na drugem mestu in z manjšimi črkami tudi slovenski naslov knjige. Pisatelj pa je res naš France Bevk, ki pa se je moral prekrstiti v Francesco, da je smela njegova knjiga na svetlo. Knjige ni založila nobena italijanska družba, temveč naša »Goriška Matice«, ki se mora skrivati pod imenom »Unione Editoriale Goriziana«. Tipografia Consorziale pa je naša stara

Na Vodiškem vrhu so v nedeljo slovesno odkrili spomenik, ki ga je italijansko planinsko društvo poslavilo v spomin na alpince, ki so v svetovni vojni padli v bojih za te kraje. Odkritja so se udeležile strnjene vrste fašističnih organizacij in oddelki vojske

Novo občinsko hišo v Idriji so včeraj slovesno otvorili v prisotnosti prefekta Tomasso Campianina ter velikoga števila najvišjih predstavnikov fašistične organizacije Julijske krajine. Otvoritev je bila zelo slovesna. Pri tej priliki pa je orožništvo na predvečer proslave nekaj domačinov zaprlo, češ, da je zanje bolj varno, ako se javnosti ne pokažejo. Tudi sicer je bila Idrija nekako pod prekim sodom, tako, da je bilo le malo videti »o smehljajočem se mestecu na meji fašističnega imperija, kol je prefekt imenoval lepo Idrijo.

Zgoraj je v senožeški občini mlin bratov Franca in Ivana Jakontiča. Škoda je bilo 20.000 lir. Čudež, da sta se obe družini mogli rešiti.

Draginja se zelo čuti po Italiji. Moka je po 1.20 do 1.80 lir kilo, kruh od 1.50 do 2.05 lir kilo, riž 1.50—1.60 kilo, pasta 1.95—2.50 kilo, fižol 1.50 kilo, meso 4.90, 5.90, 5.90, 6.80, 7 in 7.80 kilo, salama 8.40—9.50, slanina 7.40—7.80, maslo 11.50, sir 7.20—9, sladkor 6—6.25, kava 24—30, olje 5.85 do 6.70. Kontrola javnih organov nad trgovinami, da ne bi prodajale nad temi cenami, je izredno stroga. Zvišanje delavskih in uradniških plač predstavlja le majhno pomoč.